

gozdno mahovje. In ob bregu so se jim klanjale zlatice, toneč zlate glavice v brze valčke.

Na nebu je oživilo temno oblačje in se prtilo, delilo. Tam na zahodu je našlo zahajajoče solnce še malo poti, da je pozdravilo zadnjič pred zatonom žareče gorske vrhove nebotičnih velikanov. Nad oblaki je plul škrlaten svit kakor odsev požara. Med razdaljo bežečih meglâ in oblakov je tuintam pokukalo modro jasno nebo, a le za hip. Iznova so ga zastrle meglice. — Oblaki so zastirali blede mesečino. Vedno tanjše so postajale bežeče meglene plasti, vedno svetlejši robovi oblakov, vedno večji razdor med njimi, in naposled je vzplavala vsa lunina plošča na jasneči se nebni modrini.

Zavladala je nočna tišina. Niti dih ni zavel v hladnem ozračju. Nič ni motilo sanjave tišine. Izza grmičevja je priletela kresnica, se zibala nekaj časa in naposled odletela v notranjost gozda. Sence drevja so rastle in se vzdigale v svetlo mesečno noč. Tam zadaj za temnim lesovjem pa so mirno sanjale v modrosivo tančico odete gore. Ves čar tihe mesečne pomladne noči, jasnečega se neba in naokrog sanjav dih ...

Fr. Zupančič.

Lepota stvarstva.

etveronožci so bili določeni, naj oživljajo zemljo. Vsi ustvarjeni po istem načrtu, vendar tisoč in tisoč različnih vrst: plavutonožci, plezalci, podlasice, gazele itd.

Kaj pa v zraku? Ali naj bi bila ista vrsta tudi za zračne letalce? Isti razvoj?

V redkem ozračju je težko pluti. Drobna stvarca bi morda mogla. Miška, poizkusi ti! A treba ti je nečesa, da veslaš v zraku; na desno in na levo stran seveda, sicer bi ne bilo ravnotežja. Toda kaj in kako? Dve velikí, široki jadri na hrbtiček? Nemogoče! Trebalo bi močnih opornih vezi za razpetev, močnih mišic za premikanje, gibanje. Ladjica za rezanje zraka bi bila, z vsem tem opremljena, vendar pretežka.

Toda, čemu treba živalci v zraku četrero nožic? Potratnost! Poslužimo se mrežice, razpnemo ji jo enostavno od vratu iz ramen do prstov sprednjih nožic: to bi bila letalna mrenica, nožice same so pa oporne vezi in mišice ima miška itak že tu. Bo!

A neumnost vendar! Ne gre še! Letalna mrenica je premajhna, mnogo premajhna. No, pa podaljšajmo prste; pet-, šestkrat daljše. Sedaj razpnemo mrežico od prsta do prsta dalje, jo raztegnemo od podaljšanih prstov sprednjih do zadnjih nožic in od tam še do repka — to bode služilo!

Res, gre! Toda ...

Ojoj! Miška, kakšna pa si sedaj! — Ljubi, grdi netopir — vse spoštovanje pred tvojo ustvaro — toda lep nisi! Živi dalje v dokaz, da je naloga tvojega življenja v zraku le polovična.

Toda kako? Kako?...

Sedaj uzrem v duhu ljubko stvarco. Ne vem, odkod mi prihaja tako nenadoma predstava, a tu je: nekaj docela novega — nežne oblike — umotvor!

Da, to je leteča živalca! Stvarstvo umetnosti. Peresa mesto letalne mrenice; peresa z deli: tulec, cevka, kosmač. — Lepa, širja krila in vendar tako lahka! Nežna, drobna glavica; lahek, špičast kljunček z raznimi, roženimi robovi. V trupelcu tanke, z zrakom napolnjene votle kosti. Dve šibki nožici nosita truplo, ki je kakor ladjica. Vse tako nežno, življenju v zraku prilagodeno!

Stvarnik, take ljubkosti bi si sami ne mogli izmisliti! Škoda bi bila, če bi živila le edino ena taka nežna stvarca! A imamo jih tisoče in tisoče.

Ptičji svet, zbirka najlepših umetnih tvorov. Ena sama osnovna misel, zastopana v najmnogovrstnejših oblikah: orel, postovka, labod, flamingo, pastiričica in tako dalje: vedno nove, vedno lepe vrste. Prekrasni, majhni, v prelepah kovinskih barvah se iskreči kolibriji, podobni zibljajočim se bujnobarnim cvetkam v modrem ozračju!

Nikako mrtvo naključje, ne slepa domišljija in ne človeška duhovitost ne bi mogla ustvariti tako nežne, krasne ljubkosti. To je stvarstvo umetniško, delo globoke domišljije, to je srčno, toplo stvarstvo lepoto ljubečega umetnika.

Toda polovičarstvo bi bilo, pregledati le truplo in barvo ptičev. Tudi njih življenje, njih uvrstitev v velikem celotnem naravnem stvarstvu je iznajdba umetnika. Spev slavčka, polet drznega orla, potapljanje na morskih valovih se zibajočih galebov in vodomcev: vsaka posamezna vrsta je duhovit tvor, ki mu ni izraza ocene, je živeča poezija. — —

To so nezatne misli. Vsak glej v naravo sam in jo izkušaj pojmiti ljubeče. Narava je prevelika, prebogata in prelepa; ni se možno izraziti o njeni lepoti, ne o lepoti vesoljnega stvarstva samo z mrtvimi besedami.

Fr. Zupančič.

